

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 8. novembra 1876.

O b s e g: Poročilo o našem predivstvu. — Nekoliko iz Mariborske vinske razstave. (Kon.) — Gospodarske novice. — Kmetijski zgodovinski spomini vsega sveta vredjeni po mesecih. (Dalje.) — Tajnocvêtké (kryptogami) ob potu od Poženka na Šent-Ursko goro. (Kon.) — Popotne črtice. (Dal.) — Slovansko slovstvo. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Poročilo o našem predivstvu.

Spisal Andrej Piskar.

Ker me je sl. odbor kmetijske družbe počastil z zaupanjem, da mi je izročil popotni poduk o predivstvu za letošnje leto, si štejem v dolžnost, da poročam o svojem delovanju in pa o naših razmerah o tem predmetu.

Predno pa o letošnjem delovanju kaj več govorim, se mi zdi na pravem mestu, da poprej nekoliko spregovorim o vspehu, katerega so imele naše dosedanje poskušnje.

Kakor je znano, preskrbuje kmetijska družba vsako leto semena Ruskega (Rigajskega) lanú. Rusko seme je najboljše za setev, ker priraste iz njega najlepše in najdaljše predivo; zato povsod, kjer hočejo lepo predivo pridelati, sejejo to seme. Kakor pa ni nobene dobre stvari, da bi se ji ne moglo ugovarjati, tako tudi tu. Tudi Rusko laneno seme se pri nas do zdaj še ni tako vtrdilo in vdomačilo, kakor bi bilo želeti. Naši kmetovalci imajo troje ugovorov zoper Rusko laneno seme. Prvi ugovor je, da je predrago, drugi, da ima Ruski lan premalo semen; tretji, da je nezanesljivo, ker nekatero leto stori dobro, a drugo slabo. To vse ima res nekaj resnice, zato poskusimo to stvar malo bolje ogledati.

Da je Rusko seme drago, dražje kot naše domače, to je naravno in temu ne moremo pomagati, ker že voznina mnogo stane. Letina ima pa največ vpliva na ceno, ker tudi na Ruskem ni vselej dobra letina za lan. Včasih se dobi tam seme ravno po tej ceni, kot pri nas in še ceneje, ali včasih je drago. Kmetijska družba je vselej iz državne podpore nekaj založila, kedar je bilo seme drago, da so ga kmetovalci bolji kup dobili. Občna želja naših kmetovalcev je, naj bi kmetijska družba vsako leto toliko iz državne subvencije založila, da bi Rusko seme ne bilo dražje kot naše domače, potem bi ga kmetovalci vsi od kraja kupovali. Se vé da je to težavno, ker bi bilo treba v draginskih letih mnogo priložiti in državna podpora je le pičla. O tem bomo pozneje še več govorili.

Da Ruski lan nima toliko semen, kot naš prezlejš ali pa celó zimski, to je res in sicer zato, ker je manj glavičast. Ali to je ravno prednost za predivo. Za predivo je tisti lan najboljši, kateri ima le po eno glavico, ker potem je lik od korenin do glavic cel in dober, a naš zimski lan se kmalu pri sredi

stebela začne razraščati v vrhe in ima potem res mnogo semen, ali predivo je krajše, ker vršiči pri izdelovanju ali odpadejo ali pa, ker so grčasti in se ne dajo lepo izdelati, potem odpadejo pri mikanju. Rusko seme dela bolj na predivo, kot na seme, zato zraste Ruski lan še enkrat tako visok, kot naš domač in dá še enkrat toliko prediva. To je gotovo večji dobiček, kot pa če bi bilo nekoliko več semen, zato pa predivo slabo.

Ker pri nas zemlje ne obdelujejo tako skrbno, kot tam, kjer je kmetijstvo na visoki stopinji, zato se tudi še ni posrečilo, da bi iz izvirnega Ruskega semen si mogli pridelati dobrega domačega semen za setev. Dozdaj se je seme, pridelano iz izvirnega Ruskega, le enkrat moglo sejati, ki pa tudi še ni tako storilo, kot izvirno, a v drugo sejano seme že ni storilo mnogo boljše, kot navadno domače. Temu bi se pomagalo, ko bi se zemlja prav skrbno obdelovala in vrstila, ker bi potem prirastlo ne le boljše predivo, ampak tudi boljše seme, katero bi se moglo večkrat sejati. Priča temu je to, da so pri nas nekateri iz našega čisto domačega semen, lenovca, na dobro in skrbno obdelani njivi pridelali predivo, ki je bilo po vsem podobno onemu iz Ruskega semen.

Tretji ugovor naših kmetovalcev je, da je Rusko seme nezanesljivo, da vselej ne stori dobro. To je žalibog, istina! Poskušnje so kazale, da Rusko seme, ki ga je kmetijska družba dobivala iz Vratislave, je bilo prva leta precej lepo in je dajalo lep pridelek, ali poslednja leta, posebno leta 1874. in 1875. je bilo prav slabo. Seme je bilo tako plevelno, da se ni dalo nikakor očistiti in ko je ozelenelo, ga je neka trava tako prerastla, da nobena plevel ni pomagala in ga je končno popolnoma zadušila, tako, da so nekateri gospodarji posebno v Vodiški okolici veliko zgubo imeli, ker so seme drago plačali, potem pa morali vse pokositi. Sicer pa ni bilo vse seme tako slabo, ampak le v nekaterih sodcih.

Pri kupovanju semen je težava, ker gre seme več prekupcom čez roke in v Ruskih Pobaltijskih mestih imajo kupčijo največ judje v rokah. Res, da ni vsak jud goljuf, al vsak lahko sprevidi, kako je tukaj, kakor povsod, sleparstvu pot odprta. Mogoče, da je trgovec, od katerega mi seme kupimo, najpošteniji mož; a kdo more biti porok, da je oni, ki seme po deželi skupaj spravlja in ga temu pošilja, tudi pošten. Kako lahko se dobremu blagu primeša slabega in slabo in smetljivo seme za dobro prodaja. To so že poskusili povsod in ne samo mi. Zato je najboljše, kdor more, da gre

sam tje in kupi seme od kmetovalcev na mestu, kjer je rastlo, da si ga lahko izbere. Za nas, se vé da, to ne kaže, ker bi bili preveliki stroški, po seme tje hoditi. Korošci so se obrnili že s prošnjo na ministerstvo kmetijstva, da bi za več dežel poslali tje izvedenega opravnika, ki bi seme na mestu kupil, ker za več semen se večji stroški že izplačajo. Toda do zdaj se še ni nihče za to zavzel. Vsi naši kmetovalci, kateri lan pridelujejo in s katerimi sem imel priliko govoriti, so djali, da je posebno treba na to delati, da dobimo zanesljivo seme, ker če bi se mogli zanesti, da bo seme res dobro, bi ga še veliko več naročili; al tako je pa težava, seme drago kupiti in njivo z velikimi stroški obdelati, potem pa nič pridelka imeti. Temu se mora na vsak način pomagati. Zato bomo poskusili o priliki še kaj o tem spregovoriti.

Nekoliko iz Mariborske vinske razstave.

(Dalje in konec.)

V zadnji (5.) seji je vodja kmetijske šole pri sv. Mihelu na Tirolskem E. Mach razpravljal vprašanje: ali sedanja osnova in delavnost vinorejskih poskuševališč zadostujeta željam vinorejcev ali ne? in če ne, kako naj bi se predrugačila, da bi koristila dejanskim potrebam (praksi)? — Govornik je poudarjal važnost vinskih poskuševališč za vinorejo in obžaloval, da vinorejci nič kaj prav ne razumejo teh naprav in nimajo zaupanja do njih. Naloga vinskih poskuševališč je, posredovati zvezo med znanstvom in pa med prakso, zato misli, da bi se namen navedenih vinskih naprav najbolje dosegel, ako bi se vinska poskuševališča združila z vinorejskimi šolami. Konečno predlaga govornik: zbor naj izreče, da vinska poskuševališča morejo koristiti le tedaj, ako so v prav tesni zavezi s prakso. — Dr. Rösler trdi, da poskuševališča popolnoma zadostujejo svoji nalogi; Bogdan Hoff misli, s praktičnimi vprašanji naj se ukvarjajo vinorejske šole, poskuševališča pa bodo le znanstvene naprave. Vodja Mariborske vinorejske šole H. Göthe stavi dva predloga, namreč: 1) zbor naj izreče pripoznanje, da poskuševališča vspešno delujejo na znanstvenem polju, da pa 2) praktičnim potrebam še ne zadostujejo in se zato ministerstvo naprosi, naj pripomore, da v vseh deželah, kjer so vinorejske šole z zadostnim pridelkom vina, se napravijo poskuševališča. Dr. Mullé dodaja, da ministerstvo že priprave dela za ustanovitev tacihi naprav. Na to seže Rosenzweig z vse drugim mnenjem vmes, rekši, da je najbolje, ako se vinska poskuševališča ločijo od vinorejskih šol, pa se združijo z višjo poljedelsko šolo Dunajsko. — Konečno zbor pritrdi predlogom Macha in Göthe-a.

J. Gongo iz Pergine je za povzdigo vinoreje priporočal družbe (kompanije) manjših vinorejcev, rekši, da umno trtorejo in umno kletarstvo je mogoče vpeljati le tedaj, ko se ustanovijo vinske združbe. V tako kompanijo združeni vinorejci bi ob trgatvi grozdje izročevali vodstvu kompanije; čas trgatve bi prevdarno dooločevali; pridelano vino bi se na skupni račun prodajalo itd. — Rosenzweig pravi, da je misel Giongova prav lepa, al za izpeljavo jej manjka denarja. Na združbe vinorejcev se poprej misliti ne more, dokler ni denarnih založnic. — Dr. Mullé kaže razloček med vinskimi družbami, kakor so že na Štajarskem, in pa med vinskimi kompanijami (Genossenschaften) in po njegovem predlogu je zbor izrekel, da v povzdigo vinorejstva je želeti naprave vinskih družeb, v pospeh vinske kupčije pa naprava kletarskih kompanij. —

S to sejo je bilo zborovanje končano. Popoldne je bila velika gostarija v kazini. Kaj so gospodje jedli, koliko so pili in kakošne bile so napitnice, to ne spada v predmet našega poročila, kakor tudi popis skozi in skozi nemških verzov ne, ki so na vinskem sejmišču bili prilepljeni razstavljenim vinom.

31. septembra je bila delitev svetinj, častnih daril in pa hvalnih diplom.

Dr. König iz Gorice je zboru pred odhodom razglasil prijazno vabilo, naj vinorejci meseca septembra prihodnjega leta pridejo zborovat v Gorico.

Gospodarske novice.

* *Centralna komisija za konjerejo* (Central Pferde-zucht Commission) se imenuje nova naprava, katera je po cesarjevem dovoljenji od 13. oktobra t. l. na Dunaji ustanovljena bila. Ta komisija je svetovalka ministerstvu kmetijstva v vseh konjerejo zadevajajočih vprašanjih, bodi si takih, ki se tičejo države v obče ali pa posameznih dežel.

* „*Der Mais, das gesündeste und billigste Pferdefutter. Nach eigenen Beobachtungen bewiesen und dargestellt von Dr. P. J. Klein, d. Z. Thierarzt der Gesellschaft für öffentliches Fuhrwesen zu Berlin. Preis 75 Pfennige.*“ — Tako se zove knjižica, ki je prišla ravnokar na svitlo in koruzo priporoča za najzdravejšo in najcenejšo konjsko krmo. Pisatelj te knjige pravi po obilnih svojih skušnjah, da je koruza za konjsko krmo bolja kakor oves in sicer zato, ker je tečnejša, cenejša in zdravejša memo ovsa. On pripoveduje, da se je koruza pri vojaških konjih na Laškem že dobro potrdila, in da je tudi vojno ministerstvo Dunajsko ukrenilo, da se ima koruza poskusiti tudi pri vojaških konjih našega cesarstva. — Da je koruza krma, po kateri se konji dobro redijo in močni ohranijo, to je že davno znano na Ogerskem, Hrvaškem in tudi pri nas, kjer vozniki svoje konje krmijo s koruzo. Al varnejše se mora vsakako s koruzo ravnati zato, ker živino rada napenja. Al tudi tam, kjer ne gre zato, da bi konja debelili, ampak kedar ga hočemo bolj živega in iskrenega imeti, bo menda oves zmirom prednost obdržal pred koruzo.

* *Huda konjska kuga*, ki so jo vojaški konji iz Abisnije v Egipt zatrosili, ondi še zmirom hudo razsaja; vsak dan pogine 100 do 120 kónj. Toliko je že pobrala konj, da popotni tujci ne morejo vozá dobiti. Od 16 do 18.000 kónj, ki jih je v Egiptu bilo, je pocepala že polovica in zdaj se širi že tudi na osle, in, kar je posebno čudno, tudi na pse. Izprva so skrivali to bolezen, al kmalu se ni več zatajiti dala. Zdaj jo ima že tudi namestni kralj v svojih štalah.

Kmetijski zgodovinski spomini vsega sveta

vredjeni po mesecih.

Po „Oesterr. Landw. Wochenblatt.“

(Dalje.)

Meseca oktobra.

Dné	Leta	
28.	1443.	Se je začela ena najhujših zim, katera je na Nemškem trajala do 25. maja prihodnjega leta.
28.	1846.	Pruska vlada okliče postavo za senožeti za deželo Siegen.
28.	1855.	Da se v okom pride pokončavanju gozda, prepové Španjska vlada sploh prodaj gozdov.